چاوا دێ نڤێژێ کەی ؟

دانان: ئسماعیل سگێری

چاوا دێ نڤێژێ کەی؟
دانان: ئیسماعیل سگێری
دەرهینانا هونەری: مستەفا حەجی تاهر
هژمارا سپارتنێ: ٣٦٣
چاپا دوویێ /٢٠٠٧ ز

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشگۆتن

هەمی پەسن و سوپاسی بۆ خودای و سلاڤ و سەلەوات ل سەر پێشاهی و خۆشتڤی و رۆناهییا چاڤان و مەهدەرچییێ مە بن موحەممەدی (ﷺ) و هۆگرێت وی و هەرکەسێ باش رێکا وان بگریت هەتا رۆژا دویماهیێ.

پشتی ڤێ:

(فێرکرنا نڤێژێ) نامیلکەیەکە ل بەرە و ئارمانجا وێ ئەوە ب رەنگەکێ ساناهی و کورت، کاروکریارێت نڤێژێ بەرچاڤ بکەت، ژ تارەتێ و رەوشتێت وێ بگرە هەتا دگەهی یە دەستنڤێژگرتنێ و چاوانیا نڤێژکرنێ ب کریار. هیڤیا من ئەوە جهێ سوود و مفایی بیت، و رۆژا قیامەتێ بکەفتە د تەرازوویا خێرێت من و دەیبابێت مندا. ژ خودێ دخوازم دڤێ نامیلکەیێ و دبۆ چۆنێت خۆدا ژ راستیێ دویر نەکەفتبم، و ئەگەر خەلەتی هەبن، دخوازم خودایێ مەزن ل من نەگریت و ل من ببۆریت. کارێ من ئەڤە خودێ پێ ئاگەهە ژ بۆ خودێ یە و بەس خودێ بۆ خۆ وەربگریت.

ئسماعیل سگێری

٧ی شەعبانێ/ ١٤٢٠ مش

١٩٩٩/١١/١٥ز دهۆك

دەستاڤ (تارەت)

راكـرن و پاڤـژكرنا پيـساتىيێ يـە ژ جهـێ دەسـترويڤەدانێ، و ئەڤـە ئەركە، و ئەگـەر ئـاڤ نـەيا بەردەسـت بيت شـوينا وێ سـێ بـەر بێنـە ب كارئينان، و نابيت تشتەكێ پـيس شـوينا بـەران بێتـە ب كارئينـان وەكى: زبلى و پشكلێت پەزى و ێێت هەر جانەوەرەكێ، ديسا تشتێ خوارنێ و ب رويمەت وەكى: هەستيكان.

رەووشتێت تارەتێ

١ ـ چو ل گەل خۆ هەلنەگريت نـاڤێ خودێ ل سـەربيت ژ بلـى هنـدێ كو ب ترسيت ئەگەر هەلنەگريت دێ بەرزەبيت.

٢ ـ دويركەفتن و خۆ نەپەنيكرن ژ مرۆڤان، نەخاسمە دگەل دەسـتاڤا ستوير.

٣ ـ بـەرى ب ژۆر بكـەڤيت بـۆ جهـێ دەسـتئاڤێ ب دەنگـێ گۆلێبـوى بێژيت: (بسم الله، اللهم اني اعوذ بك من الخبث والخبائث) ئـانكو: ب نـاڤێ خودێ، يا خودێ ب راستى ئـەز خـۆ ب تـە دپـارێزم ژ شـەيتانێت مـێ و پيساتىيان.

٤ ـ خۆ بێ دەنگكرن ل سەر تارەتێ.

٥ ـ خۆ پاراستن ژ پيساتىيێ، چەندا كێم بيت.

٦ ـ نە بەرێ خۆ و نە پشتا خۆ هەكە ل چولىبيت نەدەتە قيبلێ.

٧ ـ ئەگەر ژ دەرڤە بيت دڤێت:

أ ـ جهەكێ نەرم هەلبژێریت دا چیك نە ئێنێ.

ب ـ ل سەر كونەبەر و كەندێت ئەردی نەبیت، دا زیان نەگەهیتە جانەوەرێت تێدا.

ج ـ ل بن دارێت ب سیبەر نەبیت، كو جهێ بێنڤەدانا خەلكی بن.

د ـ ل سەر رێكان نەبیت.

٨ ـ دەستاڤا خۆ د سەرشۆییێدا و د ئاڤا راوەستیایی و رێژدا خۆش نەكەت.

٩ ـ ژ پێرڤە دەستاڤا خۆ خۆش نەكەت، ژ بلی هندێ كو بترسیت رویشتی دێ پتر پیس بیت.

١٠ ـ جهێ پیساتیێ ب ئاڤێ پاقژ بكەت، و ئەگەر ئاڤ ب دەست نەكەفت ب بەری یان ب هەر تشتێ جهێ بەری دگریت.

١١ ـ ب دەستێ راستێ خۆ پاقژ نەكەت، و دەستێ چەپێ بۆ ڤێ چەندێ بێتە ب كارئینان.

١٢ ـ ئەگەر وەسواس هەبیت كو چیك ژێ دئێن، پێسیرا خۆ ب رەشینیت دا وەسواسێ راكەت و نەهێلیت، هەرگاڤا ب تەراتیەكێ حەسیا، بێژتە خۆ: ئەڤە ئەو ئاڤە یا من هاڤێتییێ.

١٣ ـ پشتی ب دویماهیك دئێت دەستێت خۆ ب سابونێ یان ب تشتەكێ دی بشۆت، دا پاقژ ببن و چو شوینمایی پێڤە نەمینن.

١٤ ـ وەختێ ب ژۆر دكەڤیت پێ چەپێ بەریكێ پاڤێژیت، و وەختێ دەردكەڤیت پێ راستێ.. وبێژیت: (غفرانك) ئانكوو ئەز داخوازا گونەهـ ژێبرن و لێنەگرتنێ ژ تە دكەم.

دەستنڤێژ

خودایێ مەزن دبێژیت: ﴿ يا أيها الذين آمنوا إذا قمتم إلى الصلاة فاغسلوا وجوهكم وأيديكم إلى المرافق وامسحوا برؤوسكم وأرجلكم إلى الكعبين﴾(المائدة:٦) گەلی خودان باوەران، ئەگەر هەوە ڤیا رابن نڤێژێ بکەن ﴿ و هوین پێت بێ دەستنڤێژ بن ﴾ ئێدی هوین سەر و چاڤێت خۆ و دەستێت خۆ هەتا ئەنیشکان بشۆن، و سەرێ خۆ ڤەمالن، و پێیێت خۆ هەتا گۆزەکان بشۆن

دڤێ ئایەتێدا خودایێ مەزن دیاردکەت ئەگەر مە بڤێت نڤێژێ بکەین، دڤێت پێشاهیێ دەستنڤێژێ بۆ بگرین.

خێرا دەستنڤێژێ

گەلەك فەرمودەیێت پێغەمبەری (ﷺ) ل سەر خێرا دەستنڤێژێ هاتینە، دێ سێ، چارەکا ب تنێ ئینین:

۞ پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) دبێژیت: هەکە بەندەیێ موسلمان، یان یێ خودان باوەر دەستنڤێژا خۆ شویشت و سەر و چاڤێت خۆ شویشتن، هەر گونەهەکا ب چاڤێ خۆ بەرێ خۆ داییێ دگەل ئاڤێ ژ سەر و چاڤێت وی دەرکەفتن، یان دگەل چیکا دویماهیکێ یا ئاڤێ، و هەکە دەستێت خۆ شویشتن، هەر گونەهەکا ب دەستێت خۆ کرین، دگەل ئاڤێ ژ دەستێت وی دەرکەفتن، یان دگەل چیکا دویماهیکێ یا ئاڤێ، و هەکە پێت خۆ شویشتن، هەر گونەهەکا ب پێت خۆ چۆییێ، دگەل ئاڤێ دەرکەفتن، یان دگەل چیکا دویماهیکێ یا ئاڤێ، هەتا ژ گونەهان پاقژ دەردکەڤیت.

❁ دیسا پێغەمبەرێ خودێ (ﷺ) دبێژیت: ئەز نیشا هەوە نەدەم تشتێ خودێ گونەهان پێ ژێ دبەت، و دەرەجەیان پێ بلند دکەت؟ گۆتن: بەلێ یا پێغەمبەرێ خودێ، گۆت: دەستنڤێژ شویشتنا دورست د نەخۆشیاندا و زێدە پێنگاڤ هاڤێتن بۆ مزگەفتان و خۆگرتن هیڤییا نڤێژێ پشتی کرنا نڤێژێ، ئەڤەیە هەژی مرۆڤ خۆ بۆ ڤالا و ئاسێ بکەت.

❁ دیسا پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) دبێژیت: وەختێ مرۆڤێ موسلمان، دەستنڤێژا خۆ دشۆت، گونەهێت وی ژ گوه و چاڤ و دەست و پێیان دەردکەڤن و نامینن، و پاشی هەکە روینشتەخوار، بێ گونەه روینشت.

❁ دیسا پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) دبێژیت: وەختێ موسلمان دەستنڤێژا خۆ ـ وەکی فەرمان پێ هاتیەکرن ـ دشۆت، گونەهێت وی یێت گوه و چاڤ و دەست و پێیان دچن و نامینن.

❁ دیسا پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) دبێژیت: نینە ئێك ژ هەوە دەستنڤێژا خۆ راست و دورست بشۆت، پاشی بێژیت: ئەز شەهدە ددەم کو ب راستی چو پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ نەبیت و یێ بێ شریك و بێ هەڤالە و موحەممەد بەندەیێ وییە و پێغەمبەرێ وییە، هەکە هەر هەشت دەرگەهێت بەحەشتێ بۆ ڤەنەبن.

شەنگستێت دەستنڤێژگرتنێ

دەستنڤێژێ هندەك شەنگستێت هەیین، هەرگاڤا ئێك ژ وان نەهاتە وەرگرتن، وی وەختی دەستنڤێژ نەیا دورستە، و نڤێژ ل سەر نائێتە ئاڤاکرن و پێ نائێتەکرن، ئەوژی ئەڤەنە:

١ ـ ئنیەت: دەستنڤێژ بێ ئنیەت نابیت، و نەیا دورستە، و جهێ ئنیەتێ ژی دلە، ڤێجا هەرگاڤا کرە دلێ خۆ کو دێ ب دەستنڤێژ شویشتنێ رابیت، ئەڤە بەسی ویە، و ئەڤە وی ئنیەتا خۆ ئینا و نەمەرجە ب دەڤی بێژیت.

٢ ـ شوشتنا سەروچاڤان ژ سەرێ ئەنیێ هەتا ئەرزینکێ ب درێژی و ژ گوهی هەتا گوهی ب فرەهی. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ٤ ـ ﴾

٣ ـ شوشتنا دەستان هەتا ئەنیشکێ و ئەنیشك ژی دگەلە. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ٥ ـ ﴾

٤ ـ ڤەمالین ومەسحا هندەکێ ژ سەری و ب سێ رەنگان دئێتەکرن:

أ ـ ڤەمالین و مەسحا هەمی سەری، کو دەستێ خۆ ب دانیتە ل سەر پێشیا سەرێ خۆ و ببەتە پاتکێ و بزڤرینیتەڤە.

ب ـ ڤەمالین و مەسحا هندەکێ ژ سەری.

ج ـ ڤەمالین و مەسحا هندەك سەری ل بن دەرسۆکێ و پاشی یا مایی تمامکەت ب سەر دەرسوکێڤە مەسح کەت. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ٦ ـ ﴾

٥ ـ شوشتنا پێ یان هەتا گوزەکێ. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ٩ ـ ﴾

٦ ـ ل دویف ئێك ئەندامێت دەستنڤێژێ بشۆت، هەروەکی مە دیارکری، و چویان ب پاش و پێش نەئێخیت.

سوننەتێت دەستنڤێژگرتنێ

١ - ئینانا ناڤێ خودێ دگەل دەستنڤێژگرتنێ و ب ڤی رەنگی: (بسم الله) و جهێ وێ پشتی ئنیەت ئینانێ یە.

٢ - شویشتنا دەستان سێ جاران بەری دەستێ خۆ بکەتە دئامانێ ئاڤێدا. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە - ١ - ﴾

٣ - کارئینانا سیواکێ.

٤ - ئاڤ تێوەردانا دەڤی سێ جاران و ب سێ مستان. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە - ٢ - ﴾

٥ - ئاڤهەلکێشان و ئێخستنا بن دفنێ و دەرئێخستنێ سێ جاران و ب سێ مستان. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە - ٣ - ﴾

٦ - ئاڤ ب ناڤ تلان ئێخستن و لڤاندنا گوستیرکا ل تلێ دا ئاڤ جهێ وێ بگریت.

٧ - ئاڤ ب ناڤ رهان ئێخستن نەخاسمە رهێت بۆش ب رێکا تلان.

٨ - ڤەمالینا گوهان ب ئاڤەکا نوی و ئەگەر هەر ب ئاڤا مەسحا سەری ژی بیت دورستە، ژ دەرڤە و ژ ناڤدا ب تلا شەهدێ و بەرانی. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە - ٨،٧ - ﴾

٩ - ڤەمالین و مەسحا هەمی سەری.

١٠ - شویشتنا ئەندامێت دەستنڤێژ شویشتنێ سێ جارکی، و هەکە جارەکێ یان دوجاران بشۆت دورستە، بەلێ سێ جاران ب خێرترە.

١١ - د شویشتنا دەست و پێ یاندا رەخێ راستێ ب سەر یێ چەپێ بێخیت.

١٢ - پەرخاندن و ڤەمالینا جهێ شویشتنێ (دەستێ خۆ ڤێرا بینیت و ببەت).

١٣ ـ نەئاخفیت د بەر دەستنڤێژ شویشتنێرا.

١٤ ـ نابیت دەرێژکرن و دەستدریان (ئیسراف) د ئاڤێدا بێتەکرن، و زێدەی هەوجەیییێ بێتە ب کارئینان، خۆ هەکە ل سەر روبیاری یان دەریایێ ژی بیت دڤێت ئابورێ د ئاڤێدا بکەت.

١٥ ـ شەهدەدان و خاندنا دوعایێ پشتی دەستنڤێژ شویشتنێ و ب ڤی رونگی: (أشهد أنْ لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدًا عبده ورسولُه) ئانکوو ئەز شەهدە ددەم کو ب راستی چو پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ نەبیت و یێ بێ شریك و بێ هەڤاله و موحەممەد بەندەیێ وییە و پێغەمبەرێ وییە.

١٦ ـ کرنا دوو رکعەتان سوننەت پشتی دەستنڤێژ شویشتنێ.

کەفتنا دەستنڤێژێ

دەستنڤێژ ب ڤان تشتێت خارێ دکەڤیت:

١ ـ هەر تشتەکێ دجهێ هەردوو شەرمگەهانرا بێت (دەستاڤا زراڤ بیت یان یا ستویر بیت یان ژی با بیت).

٢ ـ نڤستنا کویر و نە نقرۆسك.

٣ ـ نەمانا عەقلی و نەهشبوون چ ب رێکا سەرخۆش و گێژاتیی و نەساخیێ، چ ژ دیناتییێ، و چ کێم چ زێدە.

٤ ـ دەستکرنا دناڤبەرا زەلام و ژنانادا ئەگەر ژ دلخوازی و شەهوەت بیت، و ئەگەر نە دەستنڤێژ نا کەڤیت.

٥ ـ دەستکرنا شەرمگەهێ (عەورەتێ) خۆ یان یێ غەیری خۆ.

تشتێ دەستنڤێژ پێ نە کەڤیت

دجهێ خۆ دایە ئەم هندەك تـشتان بەرچاڤ بكـەین خـەلك هزردكـەن دەستنڤێژ پێ دكە ڤیت و ئەو ب خۆ پێ نا كەڤیت، و ئەو ژی ئەڤە نە:

١ ـ دەستکرنا ژنێ ژ بێ دەستی و نە ژ دلخوازی و شەهوەت.

٢ ـ هاتنا خوینێ نە ژ جهێ دەستاڤێ.

٣ ـ دل رابوون چ تژی دەڤی یان نە.

٤ ـ ب گۆمان کەفتن د کەفتنا دەستنڤێژێدا هەکە مرۆڤ ژ خۆ یێ پشت راسـت بیـت یـێ ب دەسـتنڤێژبوو و پاشـی شـك و گۆمـان بـۆ چـێبوو دەسـتنڤێژا وی یـا کـەفتی، دڤـی وەختیـدا دێ وەسا دانیـت نەکەفتیـە و شك و گۆمان دڤی کراسیدا کارلێکرنێ نا گەهینیتە دەستنڤێژێ.

٥ ـ کەنی ب دەنگێ بلند.

٦ ـ شویشتنا مریان.

دەستنڤێژ شویشتنا ب کریار (عەمەلی)

- ❁ دەستپێکێ ئنیەت ئینان و د دلێ خۆدا.
- ❁ ناڤێ خودێ ئینان (بسم الله).
- ❁ دەست شویشتن (سێ جاران).

- ❁ کارئینانا سیواکێ.
- ❁ ئاڤ دەڤی وەردان سێ جاران و ب سێ مستان.
- ❁ ئاڤ دبن دفنێ ئێخستن و دەرئێخستنا ئاڤێ سێ جاران و ب سێ مستان.

❁ شویشتنا سەروچاڤان سێ جاران ژ سەرێ ئەنیێ هەتا بن ئـەرزینکێ و ژ گوهی بۆ گوهی.

❁ ئاڤ دبن رهان ئێخستن ب تلان چ رھ د بۆش بن چ ژی دکێم.

❁ شویـشتنا دەسـتان، یـێ راسـتێ بـەری یـێ چـەپێ، هـەتا ئەنیـشکێ، و دەسـتێ خـۆ پێـرا بینیـت و ببـەت، ئـانکو دگـەل شویـشتنێ ب پەرخینیت.

❁ مەسحا سەری هەمىیێ، دەستێ خۆ ژ پێشیا سەرێ خۆ ببەتە پشتێ و بینیتەڤە یان دەستێ تەر ب چەندەکێ ژ راستا ئەنیێدا ببەت یان دەستێ خۆ ب کێمەکێدا ببەت و هندی مایی ل سەر دەرسوکێ مەسح بکەت.

❁ ئاڤەکا نوی وەرگریت بۆ ڤەمالینا گوهان، تلا شەهدێ دێ ئێخیتە د گوهیدا ویا بەرانی ب پشتا گوهیڤە ببەت.

❁ دویماهیکێ هەرپێ یەکێ خۆ هەتا گۆزەکێ سێ جاران دێ شۆت، پێ راستێ پاشی یێ چەپێ.

❁ پشتی ب دویماهیك د ئینیت دوعا ب دویماهیك هاتنێ دێ خوینیت:
(أشهد أنْ لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدًا عبده ورسولُه)
ئانكوو: ئەز شەهدە ددەم كو ب راستی چو پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ نەبیت و یێ بێ شریك و بێ هەڤالە و موحەممەد بەندەیێ وییە و پێغەمبەرێ وییە. ترمزی ئەڤەژی یا ل سەر زێدەكری: یا خودێ من ژ زێدە تەوبەداران بدانە و من ژ پاقژكریان بدانە.

جهێ نڤێژێ دئیسلامێدا

جهێ نڤێژێ دئیسلامێدا گرتی چو عیبادەتێت دی نەگرتییە و ناگەهنێ، و ئەو ب خۆ ستوین و شەنگستا دینییە، و هەر ژ بەر هندێ پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) دبێژیت: (سەرێ هەمی کاران ئیسلامە و ستوینا ئیسلامێ نڤێژە). و هەر ئەوە پەرستنا ئێکانە، یا خودێ پشتی پێغەبەرێ خو (ﷺ) بلندکرییە ئەسمانان ل سەر مە فەرکری. و رەنگ و ئاوایێ کرنا نڤێژێ یێ هاتییە دەستنیشانکرن قەدر و رێز و جە و فەراتییا ڤێ پەرستنێ (عیبادەتێ) دیار دکەت.

و تشتێ ئێکێ یێ رۆژا قیامەتێ حسابا بەندەیی ل سەر دئێتەکرن نڤێژە هەکە یا چاك بوو کارێ وی هەمی دێ یێ چاك بیت و هەکە یا خراب بوو کارێ وی هەمی دێ یێ خراب بیت.

و نڤێژ قەویاتییا (توصية) پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) یا دویماهیکێ بوو. وەختێ خاترا خۆ ژ دنیایێ خوازتی و گەل بێن کێشانێت خۆ یێت دویماهیکێ دگۆت : (نڤێژێ نڤێژێ) ئانکوو هشیاری نڤێژان بن و بپارێزن. و نڤێژ شەنگستێ ئێکانەیە یێ موسلمانی کو د هەر کراسەکێ بکەفتێ د گەلدابیت، ئیسلامێ فەرمانا وی یا کری د هەمی کراساندا بپارێزیت و نەهێلیت (وەختێ: وەغەرێ و ئاکنجی بوونێ و ئێمناهیێ و ترسێ و لاوازیێ و نەساخیێ و ...... هتد) خودایێ مەزن دبێژیت :

﴿حافِظُوا علَى الصلَواتِ والصلاةِ الْوسطَى وقُوموا لِلهِ قَانِتين فَإِنْ خِفْتم فَرِجالاً أو ركْباناً فَإِذَا أَمِنتم فَاذْكُروا الله كَما علمكُم ما لَم تكُونوا تعلَمونَ﴾

(البقرة: ٢٣٨ـ٢٣٩) ئانکوو: گەلی موسلمانان بەردەوام بن ل سەر نڤێژێت خۆ، و نڤێژا ئێڤاری ژ بیر نەکەن و ب گوهداری ب بەر خودێڤە رابن، و هوین وی ژ دل بپەرێسن ﴿ نڤێژان بکەن ﴾. ڤێجا ئەگەر هوین ـ ژ بەر شەڕی

یان ژ بەر هەر تشتەكێ دیتر - ترسیان، نڤێژێت خۆ پەیادە یان سوار بكەن. و پاشی ئەگەر هوین ئێمن بوون، وەسا خودێ نڤێژان بكەن وەكی وی هوین فێركرین و بەری هنگی هەوە نەدزانی.

و دبیت هەمی فەرزێت دی ژ بەر ئەگەرەكێ ژ ئەگەران ژێیێ خۆ هەمیێ پێ نەرابیت. بۆ نمونە: هندی پێ چێ نەبیت بچیتە حەجێ حەج ل سەر نینە، و دبیت پێ هەژاربیت زەكات ژێ ل سەر نینە، و دبیت پێ نەساخ بیت نەساخیەكا دۆم كێش یان پێ دان عمر و لاواز بیت نەشێت رۆژیان بگریت، رۆژی ژێ ل سەر نینن، بەلێ هەر كراسەكێ ب كەفتێ، نڤێژ ناهێتە هێلان، بەلێ دێ چاوانیا وێ ل سەر ئێتە سڤككرن كو ب وی رەنگی بكەت یێ بشێت. ئاڤ نەبوو: دێ تەیەمومێ كەت. نەشیا دەستنڤێژێ بشۆت و نەشیا تەیەمومێ ژێ بكەت: دێ بێ دەستنڤێژ كەت.

نەشیا ژ پێرڤە بكەت: دێ روینشتی كەت، نەشیا روینشتی بكەت: دێ درێژكری كەت، نەشیا درێژكری بكەت: دێ ب چاڤان و ئیشارەتان كەت، دڤێت بكەت ب هەر ئاوایەكێ هەبیت، و ب چو هجەتان نڤێژ نا هێتە هێلان، و نا بیت ب چو رەنگان ب هێلیت، ژ ڤێرێ ئەم دشێن بێژین: روكنێت دی یێت ئیسلامێنە بەلێ نڤێژ یێ ئیسلامێ یە و یێ موسلمانێیە، چونكی یێت دگەل و د چو كاودان و سەر و بەراندا نڤێژ ژێڤە نابن و دڤێت هەر بكەت و ب وی رەنگێ ئەو بشێت.

وەكە ئەم بەرێ خۆ بدەینە قورئانێ دێ بینین(٩٨) جاران بەحسێ نڤێژێ هاتێیەكرن. دیسا ئەڤەژێ فەراتی وجهێ وێ یێ ب رێز و ب قەدر دیار دكەت. و یێ ل دویڤ وان ئایەتێت بەحسێ نڤێژێ تێدا هاتیە كرن بچیت، دێ بینیت نڤێژ ب ڤان رەنگێت پەرستنانڤە هاتیە گرێدان (زكر، زەكات، سەبر و قوربان) و هندە جاران سۆرەت پێ دئێنە دەستپێكرن ﴿ قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤمِنونَ الذِين هم فِي صلاتِهم خاشِعونَ﴾ (المؤمنون:١ ـ ٢).

و یێ سستیییێ د کرنا نڤێژدا بکەت خودایێ مەزن ل سەر یا شداندی و گەف پێت ل وان کرین ئەوێت نڤێژان بەرزەدکەن و سستی و بێ خەمیێ تێدا دکەن. خودایێ مەزن دبێژیت: ﴿ فَویلٌ لِلْمصلین الذِین هـم عن صلاِتِهم ساهونَ﴾ (الماعون:٤ـ٥) ئانکوو ئیزا و نەخوشی بۆ وانە ئەوێت سستی و بێ خەمییێ دنڤێژێت خۆدا دکەن، ژ وەختێ وێ پاش دئێخن و گیرۆ دکەن و دبێژیت: ﴿فَخلَف مِن بعدِهِم خلْفٌ أضاعوا الـصلاةَ واتبعـوا الشهواتِ فَسوف یلْقَونَ غَیّاً﴾ (مریم:٥٩) ئانکوو دەستەکەك ل دویف وان هاتن ـ مەخسەد ل دویف پێغەمبەران ـ نڤێژ بەرزەکرن (ژ وەختێ وان گیروکرن یان هێلان و نەکرن) ئێدی دێ ئیزا و نەخۆشیێ بینن. ژ رەخەکێ دیڤە هەکە ئەم بەرێ خۆ بدەینە نڤێژێ دێ بینین هەمی ئەرکانێت ئیسلامێ تێدا دکۆمن. روکنێ ئێکێ کو شوهدە دانە: (أشهد أنْ لا إِله إِلا الله وأشهد أن محمدًا رسولُ الله) چەند جاران تێدا دووبارە دبیت، و ئەگەر حەجە و چونا کەعبێیە، نڤێژ بەرێخۆدانە بۆ کەعبێ و بیرئینانە ل کەعبێ، کێم کێم رۆژێ پێنج جاران. و ئەگەر زەکاتە و دەرئێخستنا بارا خودێیە، نڤێژ پشکەکا ڤەبری و تایبەتە ژ وەختی بۆ خودێ. و ئەگەر رۆژی، خۆ ڤەگرتنە ژ خوارن و ڤەخوارنێ ژ دەمەکێ دیار بۆ دەمەکێ دیار، نڤێژ ژی هەر خۆڤەگرتنە ژ خوارن و ڤەخوارنێ ژ راوەستیانێ بۆ نڤێژێ بگرە هەتا ژێ دەرکەفتنێ، و ئەو ب خۆ نڤێژە ژی. ڤێجا هوسا دیاربوو نڤێژ هەمی روکنان دگریت، و ژ ڤێرێ رێز و جهێ وێ یێ ب قەدر دیار دبیت، و دبیت ژ بەر ڤێ چەندێ هەمی دەمان د گەل موسلمانی دبیت و د چو کاودان و سەرەبەراندا ژێڤە نەبیت.

و ژ بەر گرنگی و فەراتییا جهێ نڤێژێ دئیسلامێدا گرتی فەرە و د جهێ خۆدایە گۆتنا زانایان د دەرهەقێ نەنڤێژکەریدا دیاربکەین.

حوكم و بريارا نەكرنا نڤێژان

هەمی زانا ل سەر وێ بۆچوونێنە كو ئەوێ نڤێژێ نەكەت ژ بێ باوەری (ئانكوو باوەری ب كرنا نڤێژێ نەبیت) گاورە و ژ ئیسلامێ دەردكڤیت، بەلێ هەكە باوەری پێ هەبیت و ژ خەمساری و بێخیرەتی نەكەت، ئەها زانا د دەرهەقێ ڤێدا نەئێكن.

ل دوڤ ئیمامێ ئەحمەدی و ئیسحاقێ كورێ راهەوەیهی و نەخەعی و عەبدوللایێ كورێ موبارەكی و ئەبو ئەیوبێ سەختیانی و ئەبو داودێ تەیالسی و گەلەكێت دی ئەو گاورە و دڤێت بێتە كوشتن و نڤێژ ژێ ل سەر نائێتە كرن و نائێتە كفنكرن و ل گورستانا موسلمانان ژێ نائێتە ڤەشارتن.. و ئەڤ بۆچۆنە ڤەدگەریتە ڤان سەحابان ژێ (عمر بن الخطاب و عبدالله بن مسعود وعبدالله بن عباس ومعاذ بن جبل وعبدالرحمن بن عوف وابو الدرداء وابو هريرة) و عەبدوللاێ یێ كورێ شەقیقی دبێژیت: (هەڤال و هۆگرێت پێغەمبەری، نەكرنا چو كاران نڤێژ نە بیت ب گاوری نە ددیت.

و گەلەك فەرمودەییێت پێغەمبەری (ﷺ) یێت بەلگە ل سەر ڤێ دئینن ژ وان:

پێغەمبەر (ﷺ) دبێژیت: (د ناڤبەرا زەلامی و گاوریێدا هێلانا نڤێژێ یە).

دیسا (ﷺ) دبێژیت: (جوداكەرێ د ناڤبورا مە و واندا ـ گاوران ـ نڤێژە، ڤێجا هەچییێ بهێلیت ب راستی ئەو گاور بوو).

بۆچۆنا دوویێ: گاور نابیت، بەلێ ئەگەر تۆبە نەكەت و ل خۆ نەزڤریت، دێ ئێتە كوشتن ژ بۆ ژ گاوریێ دویر كەڤیت، بەلێ دێ ئێتە شویشتن و كفنكرن و نڤژ ل سەر دێ ئێتە كرن و دێ ئێتە ڤەشارتن ژێ، و ژ زانایێت بۆ ڤێ بۆچۆنێ چۆیین: ئیمام مالكە و ئیمامێ شافعیە.

بۆچۆنا سێ یێ: ئەبو حەنیفە دبێژیت: (نائێتە كوشتن، بەلێ دێ ئێتە زیندانكرن و ئێشاندن هەتا تۆبەدكەت و نڤێژا دكەت و نە گاورە بەلێ فاسقە).

وەختێت نڤێژان

پێنج نڤێژن هەر نڤێژەکێ وەختێ خۆ یێ هەیی، نابیت بەری وەختێ خۆ بێتە کرن و نابیت پشتی وەختێ خۆژی ـ بێ عوزر ـ بێتە کرن.

خودایێ مەزن دبێژیت: ﴿إِنَّ الصلاةَ كَانَت عَلَى الْمُؤمِنِينَ كِتَاباً موقُوتاً﴾ (النساء:١٠٣) ئانکوو ب راستی نڤێژ ل سەر باوەریداران ب وەختێت ئاشکەرا هاتییە نڤیسین:

١ ـ نڤێژا سپێدێ: وەختێ وێ ژ دەرکەفتنا سپەدیا دورستە (الفجر الصادق) دەمێ سپیاتیا رۆژێ ل پەرێ ئەسمانی دهەلێت و تاریا شەڤێ هەلدچنیت هەتا رۆژ دەردکەڤیت. هەچییێ گەهشت رکعەتەکێ بەری رۆژ یهەلێت بکەت، ئەو گەهشتە نڤێژێ.

٢ ـ نڤێژا نیڤرۆ: دەمێ رۆژ ل نیڤا ئەسمانی بەر ب رەخێ ئاڤابوونێڤە خواردبیت، دەست پێ دکەت و ئەگەر سیبەرا تشتی هندی خۆ لێ هات ژ بلی سیبەرا خوارکەفتنێ دنیڤا ئەسمانیدا ب دویماهیك دئێت. و هەرکەسێ گەهشت رکعەتەکێ دڤی وەختیدا بکەت ئەو گەهشتە نڤێژێ.

٣ ـ نڤێژا ئێڤاری: هنگی دەست پێ دکەت دەمێ سیبەر هندی خۆ لێ دئێت ـ ژ بلی سیبەرا خوارکەفتنێ دنیڤا ئەسمانیدا ـ و دمینیت هەتا رۆژ ئاڤا دبیت، بەلێ یا ب خێرتر ئەوە گیرۆ نەکەت هەتا رۆژ نێزیکی ئاڤابونێ دبیت، و هەرکەسێ گەهشت رکعەتەکێ بەری رۆژ ئاڤا ببیت بکەت، ئەو گەهشتە نڤێژێ، و ئەڤەیە ئەو نڤێژا ـ ل دویف گۆتنا پترییا زانایان ـ دبێژنێ نڤێژا ناڤنجی (الصلاة الوسطى).

٤ ـ نڤێژا مەغرەب: وەختێ وێ ب ئاڤابوونا رۆژێ دەست پێ دکەت، و هندی سوراتی ل ملێ رۆژئاڤایێ بمینیت نڤێژ دئێتەکرن.

٥ ـ نڤێژا عەیشا: وەختێ وێ ب دویماهیك هاتنا نڤێژا مەغرەب دەست پێ دکەت ـ دەمێ سوراتی بەرزە دبیت ـ و هەتا سپێدە دەردکەڤیت دمینیت، و نڤێژا عەیشا سێ وەختیت هەین:

أ ـ وەختێ ب خێرتر: ئەوە نڤێژ ب ئنیەت نە ب خەمساری بێتە گێروکرن هەتا نیڤا شەڤێ ل دویف گۆتنا هندەك زانایان و هەتا سێكا ئێكێ ژ شەڤێ ل دویڤ گۆتنا هندەكێت دی.

ب ـ وەختێ دورست یێ نڤێژێ: ژ سەرێ دەستپێكرنا وەختی هەتا سێكا ئێكێ یا نیڤا وەختی.

ج ـ وەختێ نەچارییێ: ژ نیڤا شەڤێ وێڤە هەتا سپێدە دبیت.

دوو تێبینی ل سەر وەختی

❁ وەختێت بۆرین وەختێت هەر پێنج نڤێژان بوون، ژ دەستپێكا وان هەت دویماهیكا وان، و پێدڤییە مرۆڤێ موسلمان بێ عوزور ب هجەتا بەرفرەهیا وەختی، چو نڤێژان ب پاش نە ئێخیتە دویماهیكا وەختی. چونكی دبیت ئەڤ چەندە بەرێ وی بدەتە هندێ سستییێ تێدا بكەت یان وی بكێشیتە هندێ بهێلیت و هەر نەكەت, ژ بەر ڤێ چەندێ سوننەتە لەز ل نڤێژان بێتەكرن و دەستپێكا وەختێ واندا بێنەكرن، چونكی پسیارا باشترین كاری ل پێغەمبەرێ(ﷺ) هاتەكرن، د بەرسڤێدا گۆت: (كرنا نڤێژێ د دەستپێكا وەختێ وێدا).

❁ هەركەسێ دوەختێ نڤێژەكێدا بنڤیت یان كرنا وێ ژ بیر بكەت، وەختێ كرنا وێ هنگێیە دەمێ هشیاردبیت یان د ئێتە بیرا وی. ئەبو قەتادە دبێژیت: پسیار ژ پێغەمبەرێ(ﷺ) هاتەكرن كا چاوایە مرۆڤ د وەختێ نڤێژێدا بنڤیت و هشیار نەبیت هەتا وەخت ب سەرڤە بچیت و ژێ دەركەڤیت ؟.
ئینا پێغەمبەرێ (ﷺ) گۆت: (چو تەخسیرێ د نڤستنێدا نینە بەلێ تەخسیرێ د هشیارییێدایە، و ئەگەر ئێك ژ هەوە نڤێژا خۆ ژبیركر یان د وەختێ وێدا نڤست، چ وەختێ هاتە بیرێ یان هشیاربوو بلا بكەت).

بانگ و قامەت

بـانگ: ئاگەهداركرنـە ب هاتنـا وەختـێ نڤێـژێ ب هنـدەك پـەيڤێت تايبەت ئەوژی ئەڤەنە:

الله أكبر الله أكبر
أشهد أنْ لا إله إلا الله
أشهد أن محمدًا رسولُ الله
حي على الصلاة
حي على الفلاح
الله أكبر الله أكبر

الله أكبر الله أكبر
أشهد أنْ لا إله إلا الله
أشهد أن محمدًا رسولُ الله
حي على الصلاة
حي على الفلاح
لا إله إلا الله

و سوننەتە دبانگێ سپێدێدا پشتی (حي على الفلاح)
دوو جاران بێژیت: (الصلاة خير من النوم)
پاشی دێ بێژیت : الله أكبر الله أكبر لا إله إلا الله

حوكم وفەرمانا بانگی

گەلەك زانا دبێژن: بانگ و قامەت ژ سوننەتێت موكم و بنەجهن، ئەڤە بۆچوونا مالكیانە و رەئیا دورستر ل دەف شافعیان و ل دەف كێمەكا حەنبەلیان. و دەف حەنەفی و زاهریان بانگ و قامەت هەردوو فەرزن.

بەرسڤا بانگی

سوننەتە هەركەسێ گول بانگی ببیت بەرسڤا وی بدەت، و وێ خێرێ ژ خۆ نەكەت و بەرسڤ ژی ب ڤی رەنگییە:

وەكی بانگدەهی بێژیت هەتا دگەهیتە : (حي على الصلاة، حي على الفلاح) شوینا وان بێژیت: (لا حول ولا قُوةَ إلا باللـهِ) و دویماهیكێ ژی بێژیت: اللهم رب هذِهِ الدعوةِ التامةِ، والصلاةِ الْقَائِمةِ، آت محمداً الْوسِيلَةَ، والْفَضِيلَة، وابعثْه مقَامًا محموداً الذي وعدته، حلت لَه شفَاعتي يوم الْقِيامة.

ئانكوو: یا خودێ خودانێ ڤێ گازیا تەكویز و بێ كێماسی و خودانێ ڤێ نڤێژا دهێتەكرن (یان نڤێژا هەر دێ مینیت) وەسیلەیێ (جهێ تایبەت ژ بەحەشتێ) و پلەیا تایبەت بدە موحوممەدی و بگەهینە جهێ پەسنكری ﴿ ئەو جهێ شوكرا وی تێدا دئێتە كرن رۆژا مەهدەرا مەزن ﴾ ئەو جهێ تە پەیمان پێ دایێ. پێغەمبەر (ﷺ) دبێژیت: هەركەسێ داخوازا وەسیلێ بۆ من بكەت بەرڤانی و مەهدەریا من بۆ واجب بوو.. و دریوایەتەكادیدا دبێژیت: هەركەسێ ل بانگی ڤەگێریت و شوینا (حي على الصلاة، حي على الفلاح) بێژیت: (لا حول ولا قُوةَ إلا باللهِ) ئەو چو بەحەشتێ.

قامەت

سوننەتە قامەت بەرى هەر نڤێژەكێ ـ چ نڤێژا ب جەماعەت چ ژى یا ب تنێ ـ بێتە گرتن. و قامەت ژى ب ڤێ رەنگیە:

الله أكبر الله أكبر

أشهد أنْ لا إلهَ إلا الله — شهد أن محمدًا رسولُ الله

حي على الصلاة — حي على الفلاح

قد قامت الصلاة — قد قامت الصلاة

الله أكبر الله أكبر — لا إلهَ إلا الله

مەرجێت دورستیا نڤێژێ

دڤێت ئەڤ مەرجە بەرى نڤێژێ هەبن و ئەو نڤێژا ئێك ژ وان تێدا نەبیت نەیا دورستە، مەرج ب خۆ ژى ئەڤەنە:

❀ مەرجێ ئێكێ: پاقژیە، مەخسەد ژى پێ هەردوو جوینێت پاقژییێنە یا بەرچاڤ و نە بەرچاڤ (الحسي والمعنوي).

أ ـ پاقژیا نە بەرچاڤ: مەخسەد پێ لەش یێ پاقژ بیت ژ جەنابەتى وبێ نڤێژییێ و چلكان و یێ ب دەستنڤێژبیت.

ب ـ پاقژیا بەرچاڤ: ئەووجلك و جهێ نڤێژێ ولەش یێ پاقژ بیت و چو پیساتى پێڤە نەبیت.

چەند تێبینیەك ل سەر پاقژیێ:

١ ـ ئەگەر نڤێژ هاتەكرن و نڤێژكەرى ژ بیركر كو پیساتیا ب جلكێت ویڤە، و پشتى نڤێژێ دەركەفتى ژ نوى هاتە بیرێ، نڤێژا وى یا دورستە و دوبارە ناكەتەڤە.

٢ ـ ئەگەر نڤێژکەر ل سەر نڤێژێ پێ حەسیا پیساتی یا ب جلکێت ویڤە، هندی پێ چێ بیت دێ ژێڤەکەت و نڤێژا خو دێ تمام کەت.

٣ ـ جلکێت بێ نڤێژێ (پێت عادێ) هەکە خوین پێڤە نەبیت دورستە نڤێژ پێڤە بێتەکرن.

٤ ـ ژنا بچویك شیر دشێت ب وی جلکی نڤێژێ بکەت، ئەوێ بچویکێ وێ هلاڤێتێیە پێڤە.

٥ ـ کێمەکا خوینێ کارلێکرنێ د پاڤژیا جلکی و لەشیدا ناکەت.

٦ ـ جلکێت شولی هەکە پیساتی پێڤە نەبیت دورستە نڤێژ پێڤە بێتەکرن.

٧ ـ مەخسەد ب جهی ئەوە: ئەو ئەردێ نڤێژ ل سەر دئێتەکرن، ئەو جهێ ئەندامێت لەشێ وی دگەهنێ و جلکێت وی دکەڤنە سەر.

❁ مەرجێ دوویێ: وەختێ نڤێژێ هاتبیت:

دڤێت نڤێژ د وەختێ خۆدا بێتەکرن، و وەخت ب ڤان رێکان دئێتە زانین:

١ ـ ب زانینەکا دورست و ب نیشانەکا بەرچاڤ.

٢ ـ ب لێگەریان و ئیجتهادێ.

٣ ـ ب چاڤلێکرنا ئێکێ کو جهێ باوەرێ بیت وەکی بانگدەهی.

❁ مەرجێ سێ یێ: ڤەشارتنا شەرمگەهێ (عەورەتی).

شەرمگەه جهێ شەرمێ یە ژ ژن و مێران.

و توخیبێ شەرمگەهێ ژ زەلامی د ناڤبەرا چۆك و ناڤکێدایە، و یێ ژنێ هەمی لەشە ژ بلی سەروچاڤ و لەپان، و ل دەڤ حەنەفیان، پێ ژی ناکەڤنە دبن شەرمگەهێڤە.

❁ مەرجێ چارێ: بەرێخۆدانا قیبلێیە: ئەڤە بۆ وی یێ ل وێرێ و ببینیت، بەلێ یێ ل ویرێ نە بیت، دێ بەرێ خۆ دەتە سەمتا قیبلێ.

هژمارا ركعەتێت هەر نڤێژەكێ

فـەرە بـزانین هـەر نڤـێـژەك چـەند ركعەتـە و كـا چـاوا دئێتـەكرن؟..
نڤێژا سپێدێ دوو ركعەتن و یا نیڤرۆ چارن و یا ئێڤاری ژی و یامەغرەب سێنە و یا عەیشا چارن.
بۆچـی ئەڤـە سـێنە و یـا دی دوونـە و یـادی چارن ؟؟!! ئەڤـە ب ڤـی رەنگی یا هاتیە دانان و ڤەگۆهازتن و نهێنیا ل پشت ڤێ چەندێ نا ئێتە زانین و ئەڤە نەجهێ ئیجتهادێ یە.

ستوینێت (ئەركانێت) نڤێژێ

روكن: پارچەیەكە ژ تشتێ، و تشت نەیێ تمامە ئەگەر دگەل نەبیت. و روكنێ نڤێژێ پارچـەیەكە ژێ و هەكە نەئێتـەكرن، نڤـێـژ نـەیا دورسـتە، چونكی پارچەیەك ژێ هاتە هێلان، وكی: سوجدێ و ركووعێ.
و روكن و ستوینێت نڤیژێ ئەڤێت ژێرینە:
١ ـ ئنیەت ئینان: و جهێ وێ یێ دورست دلە، دڤێت ئنیەت بێتە ئینان بەری ئەم بكەڤینە د نڤێژێدا، دگەل تەكبیرا ئیحرامێ یان كێمەكێ بـەری وێ دڤێت بێتە ئینان، و مەرج نینە ئنیەت ب ئەزمانی بێتە ئینان.
٢ ـ رابوون دگەل شـیانێ: ئەگـەر نڤێژكـەر بـشێت ژ پێرڤـە راوەسـتیت دڤێت ژ پێرڤە نڤێژێ بكەت، بەلێ ئەگەر یێ نەساخ بیت و شیانا ژ پێرڤە راوەستیانێ ژ نەساخی یان ژ لاوازی یان ژ پیراتی یان ژ بریندار نەبیت، هنگی بۆ هەیە روینشتی نڤێژێ بكەت، ئەگەر نەشیا درێـژكری دێ كـەت، و ئەگەر نەشیا دێ ب وی رەنگی كەت یێ كو بشێت و پێ چێ ببیت. بەلێ دورستە هەر وەختەكێ هەبیت سوننەتان روینشتی بكەت، بـلا شـیان ژی هەبیت ل سەر پێیان راوەستیت.

٣ ـ تـەكبيرا ئيحرامـىٚ: و ب ڤـى رەنگىـيـە: (الله أكـــبر) ژ بـەر كو پێغەمبەر (ﷺ) دبێژيت: (كليلا نڤيٚژىٚ دەستنڤيٚژە، و دەستپێكرنا وىٚ تەكبيرا ئيحرامىٚ يە، و ژ دەركەفتنا وىٚ سلاڤا ملانە). و دڤێت ب دەنـگ بێتـە گـوٚتن و ب ئنيەتيٚڤـە بێتـە گريٚـدان وەختـىٚ بەرامبـەر قيبلـىٚ د راوەستيت.

٤ ـ خاندنا فاتحىٚ د هەمى ركعەتاندا (فـەرز و سـوننەت) و فاتحە ب ڤى رەنگىيە ﴿بِسمِ اللهِ الرحمنِ الرحِيم ۞الْحمد لِلهِ رب الْعالَمِين۞الرحمنِ الرحِيم۞مالِكِ يومِ الدين۞إِياك نعبد وإِياك نستعِين ۞ اهدِنا الصراط الْمستقِيم۞صِراط الذِين أنعمت عليهِم غيرِ الْمغضوبِ عليهِم ولا الضالِين﴾ و دڤێت (بِسمِ اللهِ الرحمنِ الرحِيم) دگەل بێتە خاندن ل دويڤ بوٚچوٚنا ئيمىٚ شافعى، ئەگەر نە نڤيٚژ دىٚ نەيا تمام بيت چونكى (بِسمِ اللهِ الرحمنِ الرحِيم) ئـانكوو ئينانا نـاڤىٚ خودىٚ ئايەتەكە ژ فـاتحىٚ و دڤێت فاتحە ژ پێرڤە بێتە خاندن، ئەگەر نەهاتە تمام كرن و ما بـوٚ روكووعىٚ نڤيٚژ دىٚ نەيا دورست بيت.

٥ ـ ركووع (داچەميان): ئەو ژى ب ڤى رەنگىيـە، نڤيٚژكـەر دىٚ پـشتا خوٚ چـەمينيت و لـەپێت خـوٚ دانيتـە سـەر چوٚكيٚت خوٚ، كو پـشتا وى و سەرىٚ وى، بكەڤنە راستەكىٚ، و هوسا هند بمينيت كو كيٚم كيٚم جارەكىٚ بێژيت: (سبحان ربي العظيم).

٦ ـ رابووناڤە ژ ركووعىٚ و پشت راستكرن.

٧ ـ چوونا سوجدىٚ دوو جاران و دهەمى ركعەتاندا: هەر سـوجدەيەكىٚ دڤێت هەردوو لەپ و هەردوو چوٚك و هەردوو سەرتليٚت پىيان و ئەنى و دفن بكەڤنە ئەردى. و ئەو جهىٚ نڤيٚژىٚ ل سـەر دكـەت دڤێت ئـەنيا وى ب

گەهیتێ و چو د ناڤبەرا ئەنیا وی و وی جهیدا نەبیت، و هند بمینیتە د سوجدێدا کێم کێم جارەکێ بێژیت: (سبحان ربي الاعلى).

٨ ـ خۆگرتن د ناڤبەرا هەردوو سوجداندا و دهەمی رکعەتاندا.

٩ ـ روینشتنا دویماهیکێ وخاندنا تەحیاتێ کو ب گەلەك رەنگ و ریوایەتان تەحیات هاتیە ڤەگێران و ریوایەتا ژ هەمیان پتر ئیمامێ شافعی حەز ژێ دکر ئەڤەیە:

(التحيات المباركات ، الصلوات الطيبات لله ، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته ، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين ، أشهد أن لا إلـه إلا الله ، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله). ئانکوو: مان ومەزناتی هەمی و نڤێژ و عیبادەت هەمی (چ ب گۆتن و چ ب کریار) و ئاخفتنا جوان و کارێت چاك و راست هەمی بۆ خودێ بن. سلاڤا پێشکێشی پێغەمبەران بوی و دلوڤانی و قەنجی و بەرەکەتێت خودێ بێت زێدە ژی ل سەر تە بن هەی پێغەمبەرۆ و سلاڤ ل سەر مە و بەندەیێت خودێ بێت کێرهاتی بن. ئەز شەهدە ددەم کو ب راستی چو پەرستی بێت راست و دورست نینن خودێ نەبیت و ئەز شەهدە ددەم موحەممەد ب راستی بەندەیێ وییە و پێغەمبەرێ وییە.

١٠ ـ سلاڤا ملان: سلاڤا دەرکەفتنێ یە ژ نڤێژێ. نڤێژکەر بەراهیکێ دێ ملێ راستێ سلاڤکەت پاشی یێ چەپێ، و ب ڤی رەنگی: (السلام علَيكُم ورحمةُ الله وبركَاتّه) یان (السلام علَيكُم ورحمةُ الله).

سونەتێت نڤێژێ

نڤێژێ هندەك سوننەت ییێت هەین دخوازم نڤێژكەر ژ دەست خۆ نەكەت ئەڤ سوننەتە نە فەرزن ل سەر، بەلێ خێرا وی پێ پتر لێ دئێت.

سوننەتێت ژێگۆتی گەلەكن ئەم دشێن ب كەینە سێ پشك:

❁ سوننەتێت بەری نڤێژێ دئێنەكرن. ئەوژی سێنە:

١ ـ بانگ : سوننەتە بۆ هەر نڤێژەكێ بانگ بێتەدان.

٢ ـ قامەت گرتن.

٣ ـ نڤێژكەر تشتەكێ دانیتە بەرسینگێ خۆ، دا كەس ل بەر نڤێژا ویرا نەچیت، یان نڤێژكەر نڤێژا خۆ بێخیتە بەر دیوارەكێ، و ئەگەر چو نەبیت خیچەكێ ل بەر سینگێ خۆ بكێشیت.

❁ سوننەتێت د گەل نڤێژێ دئێنەكرن.ئەوژی نوازدەنە:

١ ـ دەست بلندكرن د گەل تەكبیرێ و د چار جهاندا: د سەرێ نڤێژێدا دگەل تەكبیرا ئیحرامێ، و وەختێ چونا ركووعێ، و وەختێ ژ ركووع رابوونێ، و وەختێ رابوونێ ژ ركعەتا دوویێ. و دەست بلندكرن ژی ب ڤێ رەنگێیە: نڤێژكەر دێ تلێت خۆ گەهینیتە ئێك و دەستێت خۆ دێ بلندكەت هەتا دگەهینیتە ملێت خۆ یان گۆهێت خۆ، و پشتا دەستێت خۆ دێ ئێخیتە پشت خۆ و پانیا دەستێت خۆ دێ ئێخیتە قیبلێ.

٢ ـ دانانا دەستێ راستێ ل سەر یێ چەپێ و د سەر نافكێرا هەتا سەر سینگی.

٣ ـ خاندنا دوعا دەستپێكرنێ پشتی تەكبیرا ئیحرامێ و بەری خاندنا فاتحێ. گەلەك دوعا ژ پێغەمبەری (ﷺ) هاتینە ڤەگوهازتن ئەم دێ سێ یان ب تنێ بەرچاڤكەین:

- (وجهت وجهي لِلذِي فَطَرَ السماواتِ والْأَرض حنيفاً مسلما وما أنا مِن الْمشرِكين، إِن صلاتِي ونسكِي ومحياي ومماتِي لِلهِ رب الْعالَمِين، لا شرِيك لَه وبِذَلك أُمِرت وأنا من الْمـسلِمِين) ئانكوو: ب ڕاستی من بەرێ خۆ دا وی ﴿ ئانكوو من خۆ ب گیان و پەرستنڤە سپارتە خودێ ﴾ ئەوێ ئەرد و

ئەسمان چێكرین، بەرێ خۆ ژ هەمی تشتان وەردگێڕم بۆ ئیسلامێ، و ب ڕاستی ئەز نە ژ وانم یێت هەڤپشكان چێ دكەن. ب ڕاستی نڤێژا من، و ڤەكوشتنا من، یان پەرستن و عیبادەتێ من، و ژیانا من و مرنا من، خرەك بۆ خودایێ هەمی جیهانانە. هەڤال و هەڤپشك بۆ نینن، و فەرمانا من ب ڤێ هاتیەكرن، و ئەز ب خۆ ژ موسلمانانم .

- (اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب اللهم نقني من خطاياي كما ينقى الثوب الأبيض من الدنس اللهم اغسلني من خطاياي بالماء والثلج والبرد) ئانكوو: یا خودێ دناڤبەرا من و گونەهێت مندا دویر بێخە، هەروەكی تە مابەینا ڕۆژ هەلات و ڕۆژ ئاڤایێ دویرئێخستی. یا خودێ من ژ گونەهان پاقژبكە، هەروەكی كراسێ سپی ژ قرێژێ دئێتە پاقژكرن، یا خودێ من ژ گونەهێت من ب ئاڤێ و بەفرێ و تەرگێ بشۆ.
- (سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك ولا اله غـيرك)

ئەز تە ژ هەمی كێماسییان پاك و پاقژ دكەم یا خودایێ و ب هاریكارییا تە بەرەكەتا ناڤێت تە زێدەبوو (هەمی خێر دیت یێ ناڤێ تە ئینا) و مەزناتیا تە ب سەر كەفت و ژبلی تە چو خودێ نینن.

٤ ـ خاندنا (أعوذ بالله من الشيطان الـرجيم) بەری فاتحێ و دركعەتا ئێكێدا.

٥ ـ دویماهیكا فاتحێ بێژیت: (آمين) پشتی دگەهیتە (ولا الضالين). و سوننەتە ل گەل یا ئیمامی بێژیت.

٦ ـ خاندنا سورەتەكێ یان چەندەكێ ژێ پشتی فاتحێ د هەردوو ركعەتێت ئێكێ ب تنێدا.

٧ ـ تەكبیر دانێت ڤەگوهازتنێ بۆ هەر رابوون و روینشتنەكێ، تنێ دەمێ ژ ركووعێ رادبیت دێ بێژیت: (سمع الله لمن حمدة، ربنا ولك الحمد).

٨ ـ تلێت خۆ ژێك ڤەكەت ل سەر چۆكێت خۆ، و پشتا خۆ دركووعێدا راست بكەت و خار نەكەت.
٩ ـ سێ جاران هەتا دەه جاران دركووعێدا بێژیت: (سبحان ربي العظيم).
١٠ ـ وەختێ ژ ركووعێ رادبیت و دبێژیت: (سمع الله لمن حمده، ربنا ولك الحمد) ڤی زكری ژی ل سەر زێدە بكەت: (حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه).
١١ ـ چۆكێت خۆ بەری دەستێت خو دانیتە ئەردی دەمێ ژ ركووعێ د چیتە سوجدێ.
١٢ ـ وەختێ دچیتە سوجدێ سەرێ خۆ بدانیتە د ناڤبەرا دەستێت خۆدا و ئەنیشكێت خۆ ژ تەنشتێت خۆ دویر بێخیت، و دەستێت خۆ بدانیتە راستا ملێت خۆ یان گۆهێت خۆ، و تلێت خۆ بگەهینیتە ئێك و بەرێ وان بدەتە قیبلێ.
١٣ ـ سێ جاران هەتا دەه جاران (سبحان ربي الاعلى) د سوجدێدا بێتە گۆتن.
١٤ ـ دوعاكرن د سوجداندا، ژ بەر كو پێغەمبەرێ خودێ (ﷺ) دبێژیت: جهێ پتر هەمییان بەندە تێدا نێزیكی خودێ وەختێ ئەو د سوجدەییێدا، ڤێجا گەلەك دوعایان تێدا بكەن.
١٥ ـ پێ خۆ یێ چەپێ بدانیتە بن خۆ و ل سەر بروینیتە خارێ، و پێ راستێ بچكلینیت و بەرێ تلێت وی بدەتە قیبلێ، هەلبەت ئەڤە د روینشتنت تەحیاتا ئێكێدا.
١٦ ـ دوعاكرن دناڤبەرا هەردوو سوجداندا و دوعاییێت بۆ مە ژ پێغەمبەرێ خەشتڤی (ﷺ) هاتینە ڤەگۆهازتن، ئەڤەنە: (رب اغْفِر لي) ئانكوو: یا خودێ گونەهێت من ژێ ببە. و (اللهم اغفِر لي، وارحمني، واهدِني، وعافِني، وارزقني) ئانكوو: یا خودێ گونەهێت من ژێ ببە، و دلۆڤانیێ ب

من ببه، و من راستەرێ بکه، و من سلامەت بکه، و رزقێ من بده. و (اللهم اغفِر لي ذَنبي كُله: دِقه وجِله، وأوله وآخِره، وعلانيته وسِره) ئانكوو: يا خودێ گونەهێت من هەميان ژێ ببه: يێت بچويك و مەزن و يێت ئێكێ و دويماهيكێ و يێت ئاشكرا و بەرزه. و (اللهم إنـي أعـوذُ بِرضـاك مِـن سخطِك، وبمعافاتك مِن عقوبتك، وأعوذُ بِك مِنك، لا أُحصِي ثَناءً عليك أنـت كما أثنيت على نفْسِك) ئانكوو: يا خودێ ئەز خۆ ب رازيبوونا ته ژ كەربا ته دپارێزم و ب لێبۆرينا ته ژ ئيزايا ته، و ب ته ژ ئيزاياته ئەز نەشێم وەكی تو هەژی پەسنا ته بكەم ب راستی تو يێ وەسايی وەكی ته خۆ دايه نياسين و پەسنا خۆ كری.

١٧ ـ ب ڤی رەنگی بروينيته خارێ بۆ تەحياتێ:

١ ـ دەستێت خۆ بدانيته سەر رانێت خۆ وتلا خۆ يا نيڤێ و يا بەرانی بكەته خەلەك و تلا شەهدێ درێژبكەت بۆ شەهدە دانێ و تلێت دی دێ ڤەچەمينيت.

٢ ـ تەحياتا ئێكێ، پێ راستێ بچكلينيت و بەرێ تلان بدەته قيبلێ و پێ چەپێ بدانيته بن خۆ و بروينيته سەر، و تەحياتا دوويێ پێ چەپێ بكێشيته بن خۆ و پێ راستی بچكلينيت و بەرێ تلان بدەته قيبلێ و روينيته خارێ سەر كماخێت خۆ.

١٨ ـ دوعاكرن بەری سلاڤا ملان، نەخاسمه ڤێ دوعايێ: (اللهم إني أعوذُ بِك مِن عذَابِ القبر، وأعوذُ بِك مِن فِتنةِ الدجال وأعوذُ بِك مِن فِتنـةِ المَحيـا والمَماتِ اللهم إني أعوذُ بِك مِن المأثِم والمغرمِ) ئانكوو: يا حودێ ئەز خۆ ب ته دپارێزم ژ ئيزايا گۆرِی، و ئەز خۆ ب ته دپارێزم ژ بەلايا دەجالی و ئەز خۆ ب ته دپارێزم ژ بەلايا دنيايێ و مرنێ و ئەز خۆ ب ته دپارێزم ژ گونەهێ و دەينی.

١٩ ـ پشتى تەحیاتێ سەلەوات ل سەرپێغەمبەرێ خوشتڤى (ﷺ) بێنه دان. و ئەو ژى ب ڤى رەنگیيه بێژیت: اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، و یاباشتر ئەوه ئاخفتنا خۆ تمام كەت: (اللهم صل على محمدٍ، وعلى آل محمد، كما صليت على آل إبراهِيم، إنك حِيدٌ مجيدٌ. اللهم بارِك على محمد، وعلى آل محمد، كما باركْت على آل إبراهِيم، إنك حميدٌ مجيدٌ).

ئانكوو: یا خودێ سەلەواتان بدە سەر موحەممەدى و سەر مالا موحەممەدى هەروەكى تە سەلەوات داینە سەر مالا ئیبراهیمى، ب راستى تو هێژاى شوكرێى و یێ پایەبلندى، و موحەممەدى پیرۆز و پاك بكە و مالا موحەممەدى پیرۆز و پاك بكە هەروەكى تە مالا ئیبراهیمى پیرۆز و پاك كرى، ب راستى تو هێژاى شوكرێى و یێ پایەبلندى. یان ژى بێژیت : (اللهم صل على محمدٍ، وعلى آل محمدٍ، كما صليت على آل إبراهِيم، وبارِك على محمد، وعلى آل محمد، كما باركْت على آل إبراهِيم، إنك حِيدٌ مجيدٌ، والسلام كما قد علِمتم) ئانكوو: یا خودێ سەلەواتان بدە سەر موحەممەدى و سەر مالا موحەممەدى هەروەكى تە سەلەوات داینە سەر مالا ئیبراهیمى، و موحەممەدى پیرۆز و پاك بكە و مالا موحەممەدى پیرۆز و پاك بكە هەروەكى تە مالا ئیبراهیمى پیرۆز و پاك كرى، ب راستى تو هێژاى شوكرێى و یێ پایەبلندى. یان ژى بێژیت : (اللهم صل على محمدٍ، وعلى أزواجِهِ وذُريتِهِ، كما صليت على إبراهِيم، وبارك على محمدٍ، وعلى أزواجِهِ وذُريتِهِ، كما باركت على إبراهِيم، إنك حِيدٌ مجِيدٌ).

ئانكوو: یا خودێ سەلەواتان بدە سەر موحەممەدى و سەر ژنێت وى و دویندەها وى هەروەكى تە سەلەوات داینە سەر ئیبراهیمى، و موحەممەدى پیرۆز و پاك بكە و ژنێت وى و دویندەها وى پیرۆز و پاك بكە هەروەكى تە ئیبراهیم پیرۆز و پاك كرى، ب راستى تو هێژاى شوكرێى و یێ پایەبلندى.

❁ سونەتێت پشتی نڤێژێ دئێنەکرن.

١ ـ هندی دجهێ خۆدا بمینیت ملیاکەت دوعا بۆ دکەن، پێغەمبەرێ خوشتڤی (ﷺ) دبێژیت: (ملیاکەت بەردەوام دوعا بۆ ئێك ژ هەوە دکەن هندی ئەو د جهێ نڤێژا خۆ دا بیت، ئەو جهێ وی نڤێژ لێکری، هندی ئەو دەستنڤێژا خۆ نەئێخیت، دبێژن : یا خودێ لێ ببۆرە و گونەهێت وی ژێببە، یا خودێ دلڤۆانییێ پێ ببە).

٢ ـ کومەکا زکران هاتینە فەرە بکەت، وەکی: سێ جاران بێژیت: (استغفر الله) و بێژیت: اللهم أنت السلام، ومِنك السلام، تباركْت ياذا الجلالِ والإكرام ئانکوو: یا خودێ تو یێ سلامەتی ژ کێماسییان و سلامەتی ژ تەیە، تو مەزن بووی یا خودانێ مەزناتییێ و کەرەمان.یان بێژیت: (لا إله إلا الله وحده لا شرِيك لَه، له المُلْك ولَه الحَمد، وهو على كُل شيءٍ قَديرٌ. اللهم لا مانِع لما أعطَيت، ولا معطي لما منعت، ولا ينفَع ذا الجَد مِنك الجد) ئانکوو: چو خودێ و پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ ب تنێ نەبیت هەمی مولك و سەرووەری و پەسن و حەمد بۆ وینە و ئەو ل سەر هەمی تشتان یێ خودان شیانە یا خودێ کەس نینە یا تە دا نەهێلیت و کەس نینە بدەت یا تە ڤەگرت و نەدا و زەنگینییا زەنگینی دەف تە مفای وی نادەت (ئانکو زەنگینی و دەسهەلاتا وی رزگار ناکەت، کریارێت وی یێت چاك و راست نەبن. یان بێژیت: (لا إلَه إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحَمد، وهو على كُل شيءٍ قَديرٌ. لا حولَ ولا قُوةَ إلا بِالله، لا إله إلا اللـه، ولا نعبد إلا إياه، له النعمةُ، ولَه الفضلُ ولَه الثناءُ الحَسن، لا إله إلا الله مخلِصِين لَه الدين ولو كَرِه الكافرون) ئانکوو: چو خودێ و پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ ب تنێ نەبیت، هەمی مولك و سەرووەری و پەسن و حەمد بۆ وینە، و ئەو ل سەر هەمی تشتان یێ خودان شیانە، و چو بزاڤ و شیان و چو هێز نینن ب خودێ نەبن، چو خودێ و پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ ب تنێ نەبیت، ئەم کەسێ ناپەرێسین ئەو

ب تنێ نەبیت، نیعمەت و کەرم ژ وینە و پەسن و مەدحێت باش هەژی وینە، چو خودێ و پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ ب تنێ نەبیت، ئەم پەرستنا ژ دل بۆ وی دکەین، بلا گاوران پێ نەخۆش ژی بیت. یان بێژیت: (اللهم أعِني على ذِكْرِك، وشـكْرِك، وحـسن عِبادِتـك) ئانکوو: یا خودێ هاریکاریا من ل سەر زکرێ خۆ و شوکرا خۆ و باش پەرستنا خۆ بکە. یان بێژیت: سیە و سێ جاران (سـبحان الله) و سیە و سێ جاران (الحمدلله) و سیە و سێ جاران (الله أكبر) پاشی بێژیت: (لا إلـه إلا الله وحده لا شريك له، لَه المُلْك ولَه الحمد، وهو على كُـل شـيءٍ قَـدِيرٌ) پێغەمبەرێ خودێ (ﷺ) دبێژیت: هەرکەسێ دویف هەر نڤێژەکێرا سیە و سێ جاران خودێ ژ کێم و کاسییان پاك و پاقژ بکەت (بێژیت: سبحان الله) و سیە و سێ جاران شوکرا خودێ بکەت (بێژیت: الحمد لله) و سیە و سێ جاران خودێ مەزن بدانیت (بێژیت: الله اكبر) و تماميا سەدێ بێژیت: ب راستی چو پەرستی یێت راست و دورست نینن خودێ نەبیت و یێ بێ شریك و بێ هەڤاله و هەمی مولك و سەرووەری و پەسن و حەمد بۆ وینە و ئەوە ل سەر هەمی تشتان یێ خودان شیانە، گونەهێت وی هاتنە ژێبرن خۆ هەکە هندی کەفزا دەریایێ بن.

٣ ـ بو خۆ دوعا بکەت و ئەو دوعا وی بقێت، پسیار ژ پێغەمبەرێ خودێ(ﷺ) هاتە کرن: کیژ دوعا چێتر دهێتە قەبویلکرن؟ ئینا گۆت: د نیڤا شەڤێدا و پشتی نڤێژێت فەرز٠

٤ ـ سوننەتێت خو یێت راتب یێت لێ هشیار بیت، پێغەمبەرێ خودێ (ﷺ) دبێژیت: نینە بەندەیەکێ موسلمان هەرۆژ دازدە رکعەتان سونەت ژ بلی فەرزان بۆ خودێ بکەت، هەکە خودێ مالەکێ بۆ د بەحەشتێدا ئاڤا نەکەت. یان: هەکە مالەك بۆ د بەحەشتێدا نەهێتە ئاڤاکرن. (دوو رکعەت بەری نڤێژا سپێدێ و دوو رکعەت بەری نڤێژا نیڤرۆ ودوو رکعەت پشتی وێ و دوو رکعەت بەری نڤێژا ئێڤاری و دوو رکعەت پشتی نڤێژا مەغرەب و دوو رکعەت پشتی نڤێژا عەیشا).

چوانیا نڤێژێ نڤێژکرن ب کریار

پشتی دەستنڤێژ دئێتەگرتن و مەرجێت نڤێژێ دئێنە ب جە ئینان نڤێژکەر دێ ب ڤان کریاران رابیت:

١ ـ دێ بەرامبەر قیبلێ راوەستیت و بەرێ تلێت خۆ پێت پێ، دێ دەتە قیبلێ. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژمارە ـ ١٠ ـ﴾.

٢ ـ د دلێ خۆدا دێ ئنیەتا نڤێژێ ئینیت.

٣ ـ تەکبیرا ئیحرامێ دێ دەت و دێ بێژیت (الله أكبر) و دەستێت خۆ دێ بلندکەت و تلێت دەستێت خۆ دێ گەهینیتە ئێك و بلندکەت و بەرێ وان دێ دەتە قیبلێ هەتا دگەهینیتە ملێ خۆ یان گوهێت خۆ.

﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٠ ـ﴾.

١٠

٤ ـ دەستێت خۆ دێ دانیتە سەرێك، یێ راستێ ل سەر یێ چەپێ و ب ڤی رەنگی:

(دەستێ چەپێ دێ ب یێ راستێ گریت یان ژی دێ دانیتە سەرێك بێ گرتن) بۆ زەلامی ئەڤە دێ د سەر نافکێرا هەتا سەر سینگی بیت و بۆ ژنان دێ د بن سینگیدابیت.

﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١١ ـ ﴾.

١١

٥ ـ پاشی دوعا (استفتاح)ێ دێ خوینیت وەکی: (سبحانك اللهم وبحمـدك وتبارك اسمك وتعالى جدك ولا اله غيرك).

٦ ـ پاشی دێ بێژیت: (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) و پاشی (بِسمِ اللـهِ الرحمنِ الرحِيمِ) و پاشی دێ دەست ب خاندنا فاتحێ کەی.

٧ ـ پشتی فاتحێ دخوینیت دێ پیچەکێ ڤەمینیت، و پشتی هنگی دێ د رکعەتا ئێکێ و دوویێدا هندی شیا دێ قورئانێ خوینیت.

٨ ـ پاشی تەکبیرێ بینیت بۆ رکووعێ و دەستێت خۆ د گەل بلند بکەت و تلێت خۆ بگەهینیتە ئێك و بەرێ وان بدەتە قیبلێ، و بەرێ وان سەر ئەڤراز نەکەت.

٩ ـ پاشی دێ چیتە رکووعێ و دەستێت خۆ دانیتە سەر چەکێت خۆ و تلێت خۆ ژێکڤەکەت و پشتا خۆ د گەل سەری دێ ئینیتە راستەکێ، و بەرێ خۆ دێ دەتە جهێ سوجدێ و سێ جاران هەتا دەه جاران دێ بێژیت (سبحانَ ربي الْعظِيم). ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٢ ـ ﴾.

١٢

١٠ ـ پاشى دێ ژ ركووعێ رابيتەڤە و د گەل رابوونێ دێ بێژيت: (سمع الله لمن حمده) د گەل دويماهيكئينا ڤێ گۆتنێ دێ پشتا خۆ راست كەت، و پاشى دێ بێژيت" (ربنـا و لـك الحَمـد) و وەختێ رادبيت دێ دەستێت خۆ بلندكەت هەتا دگەهينيتە ملێ خۆ و تلێت خۆ دێ گەهينيتە ئێك و بەرێ وان دێ دەتە قيبلێ، و يا باشە ڤێ گۆتنێ ژى بدەتە پشت: (حمداً كثيراً طيباً مباركاً فِيه). ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەيێ ژ مارە ـ ١٣ ـ﴾.

١٣

١١ ـ و پاشی تەکبیرێ بۆ سوجدێ دەت و دەستێت خۆ بلند ناکەت، و یاچێتر ئەوە چۆکێت خۆ یەری دەستێت خۆ دانیتە ئەردی، پاشی ئەنیا خۆ و دفنا خۆ و سەرێ خۆ دانیتە دناڤبەرا دەستێت خۆدا و دەستێت خۆ ژ ملێت خۆ پتر نابەت، و تلێت خۆ دێ گەهینیتە ئێك و بەرێ وان دێ دەتە قیبلێ، و سێجاران هەتا دەه جاران دێ بێژیت: (سـبحان ربـي الأعلى) و سوننەتە د سوجدێدا دوعا بۆ خۆ بکەت.

﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٤ـ ﴾.

١٤

١٢ ـ پاشی دێ د گەل تەکبیرێ ژ سوجدێ رابیت و دێ بێژیت:
(رب اغْفِر لي)

١٣ ـ پاش د گەل تەکبیرێ دێ چیتە سوجدا دوویێ وەکی سوجدا ئێکێ.

١٤ ـ پاشی ب هاریکاریا دەستێت خۆ و ل سەر شەیێت پێت خۆ دێ رابیت بۆ رکعەتا دوویێ و وەکی رکعەتا ئێکێ جارەکا دێ سەر ژ نوی دەست پێ کەت.

١٥ ـ رکعەتا دوویێ دەمێ دروینیتە خارێ بۆ تەحیاتێ دێ هۆکەت: پێ خۆ یێ راستێ دێ چکلینیت و بەرێ تلێت پێ خۆ دەتە قیبلێ، و پێ چەپێ دێ دانیتە بن خۆ و ل سەر روینیت، و دەستێت خۆ دێ دانیتە سەر رانێت خۆ و بەرێ تلان دێ دەتە قیبلێ و تلا خۆ یا نیڤەکێ دگەل یا بەرانی دێ کەتە خەلەك، و تلێت خۆ یێت دێ، دێ ڤەچەمینیت و گریت، وتلا شەهدێ دێ درێژ کەت، و هەرگاڤا ناڤێ خودێ ئینا دێ بلند کەت، و دیسا دورستە هەردوو پێیان دانیتە بن خۆ و روینیتە سەر هەر دوو پانیان. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٥ ـ ﴾.

١٥

١٦ ـ پاشی دێ تەحیاتێ خوینیت، و ئەگەر تەحیات ژ بیرکر و رابووڤە نا زڤریتەڤە و دویماهیکێ بەری سلاڤا ملان ڤەدەت، دوو جاران دێ چیتە سوجدا سەهوێ و ئەڤە دێ جهێ هێلانا تەحیاتێ گریت، هەلبەت ئەگەر نڤێژ سێ یان چار رکعەت بیت. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٦ ـ ﴾.

١٦

١٧ ـ پاشی دێ ل سەر شەیێ پیان رابیت دەستێت خۆ دێ دەتە بەرخۆ بو رکعەتا سێ یێ و چارێ وەکی رکعەتا ئێکێ و دوویێ، بەلێ رکعەتا سێ یێ و چارێ پشتی خاندنا فاتحێ چو یێ دی ژ قورئانێ نا خوینیت.

١٨ ـ پاشی دێ روینیته خارێ بۆ رکعەتا دویماهیکێ و پێ خۆ یێ چەپێ کێشیته بن خۆ و پێ راستێ دێ راکەت و چکلینیت و روینیتە ئەردی ل سەر کماخێت خۆ دێ تەحیاتێ خوینیت. ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٧ ـ ﴾.

پاشی دێ سەلەواتان دەتە سەر پێغەمبەری (ﷺ) پاشی دێ دوعایان کەت، پاشی دێ سلاڤا ملان بۆ رەخێ راستێ ڤەدەت، پاشی یۆ یێ چەپێ، و ب ڤی رەنگی: (السلام علَيكُم ورحمةُ الله وبركَاتهّ) یان ژی (السلام علَـيكُم ورحمةُ الله). ﴿ بەرێ خۆ بدە وێنەیێ ژ مارە ـ ١٨ ـ ﴾.

١٧

١٨

تشتێت دورست د نڤێژێدا نڤێژکەر بکەت

١ ـ گری و خریك چون ژ ترسا خودێ.

٢ ـ چاڤ گێران بۆ رەخێ چەپێ یان یێ راستێ، ب شەرتەکێ ستویێ خۆ دگەل نەزڤرینیت.

٣ ـ نڤێژێ ڤەبریت، دا مارەکێ یان دوپیشکەکێ بکوژیت و هەر تشتێ ب زیان بیت بدەتە پاش، پاشی ڤەگەریتە نڤێژا خۆ.

٤ ـ بۆ هەوجەیەکێ پیچەکێ بۆ سینگی یان بۆ پشتێ بچیت.

٥ ـ بچیکی راکەت و هەلگریت یان ژێ ل سەر شەملکا خۆ راکەت.

٦ ـ سلاڤێ وەرگێرین ب ئیشارەتا دەستی.

٧ ـ خەلەتی و هەزڤینا ئیمامی بۆ دورست بکەت.

٨ ـ حەمدا خودێ بکەت ل سەر بێهنژینێ، یان ل سەر کەرەمەکا نوی بۆ چێ ببیت.

٩ ـ د نڤێژێدا دەستێ خۆ بدەتە ئێکێ دا جهی بۆ بکەت، کۆ بچیتە سوجدێ.

١٠ ـ قورئانێ هەلگریت و لێ بخوینیت.

کارێت ژن تێدا جودا ژ زەلامی

١ ـ ژن د سوجدێت خۆدا دێ ئەنیشکێت خۆ ب تەنشتێت خۆ ڤەنیت، و زکێ خۆ دێ نێزیکی رانێت خۆ کەت، بەلێ بۆ زەلامی سوننەتە ئەنیشکێت خۆ دویری تەنشتێت خۆ بێخیت و زکێ خۆ ژ رانێت خۆ بلند بکەت.

٢ ـ دەنگێ خۆ دێ نزم کەت ئەگەر بترسیت دەنگێ وێ دێ بەلایەکێ هەلئێخیت.

٣ ـ ئەگەر ڤیا ئاگەدارییێ بکەت، دێ دەستێ خۆ یێ راستێ پشتا دەستێ چەپێ دەت، بەلێ زەلام دێ بێژیت: (سبحان الله).

٤ ـ هەمی لەشێ ژنێ بێتە ڤەشارتن، ژبلی هەردوو لەپ و سەروچاڤان، بەلێ بۆ زەلامی دڤێت د ناڤبەرا نافکێ و چۆکێدا بێتە ڤەشارتن.

٥ ـ بانگ بۆ ژنێ نە سوننەتە بەلێ قامەت سوننەتە، بۆ زەلامی قامەت گرتن و بانگ هەردوو سوننەتن.